

читателите, сякаш преминаваме през тях, през тяхната видимост, по пътя към отвъдното. Далчевата стая е душата, балконът и прозорците – нейните отворени сетива към света. Кандилата, костите и каруците в „Пролетен вятър“ са едновременно тук и отвъд, едновременно видими, но и призрачно-напомнящи. Азът присъства заедно с осезателната текстура на всеки един строителен материал, с който работниците градят къщата в едноименния разказ на Ч. Мутафов (1933), в бетона, вартата, месинга, в насищането с материално осезаеми детайли, които превръщат предметната обстоятелственост в естетически похват. Материята вече не скулптира абстракции, тя гради битови реалии. Текстураността, в този смисъл, се фокусира в предмета, създава предметното изображение, създава предмета като образизителна единица. Разказвачът Мутафов гради своя разказ, като разказва за предметите: колоните – кубове и сноповете желяза са подробно описани, авторът ни занимава обстоятелствено с устройството на автомобила в разказа „Историята на един автомобил“ (1933). От Далчев и Фурнаджиев до късния Ч. Мутафов и Вапцаров предметът, именно в неговата подчертана *текстураност*, като носител на *усещането за материя* се видоизменя: освобождава се постепенно от символните си и декоративни функции. Естетическата функция на предмета се видоизменя – от лаконичен израз той става основна градивна единица на разказа.

II.

И така, Вапцаровите предмети продължават да развиват ново отношение „Аз–видимост“. Вещта продължава да променя естетическото си присъствие, защото променя начина, по който изразява човека. Азът се равнопоставя на вещта, той не я подчинява, не се идентифицира с нея, търси я като израз по нов начин. Полага я в своя разказ, вижда я пред и около себе си. Азът разказва за себе си, като разказва за вещите, за тяхната материя. Като изменя изобразителната функция на предметите, разказвачът видоизменя и начина, по който ги изобразява. Така, в зацапаното синьо трепти детската лодка на Охрид, а банално мътният Вардар разплаква.

Единият от факторите, които повлияват на естетическото видоизменяне на предмета, е, както посочих, разказвателната тенденция в изказа. Другият е може би машината. Сама по себе си проблемна естетически, тя е културното явление, което започва да видоизменя отношението предмет–човек по нов начин. Машината чертае нови хоризонти на сливане, нови помисли за идентифициране, нови перспективи на докосване с мъртвата-жива материя: човекът машина дълбае камъка, пробива гранита с нокти, опасва земята, превзема въздуха. Поставен в